

Норматив короткотривалої ліквідності	Період спостережень		Запровадження мінімального ста-				
Показник чистого стабільного фінансування		Період спостережень				Запровадження мінімального стандарту	

Базельські принципи – не закон і не догма. Країни самі вирішують, які принципи і якою мірою вводити в національне законодавство, що регулює банківську сферу. Принципи розробляються як мінімальні вимоги до країн, органів державної влади та учасників банківської діяльності, спрямовані на зміцнення і стабільність світової банківської системи.

Нині банківський сектор в Україні приведений у відповідність до стандартів «Базеля І» та частково «Базеля ІІ», поетапне впровадження якого повинно завершитися до 2020р. Імплементация інших стандартів в Україні є винятком. Ці вимоги реалізують переважно банки з іноземним капіталом. Очевидно, що європейські банки будуть вимагати від українських дочірніх компаній відповідності стандартам «Базеля ІІІ», однак цей перехід буде індивідуальним і поетапним.

Одержано 28.04.2020

УДК 342.951:351.77

Галина Володимирівна Муляр,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права,
процесу та криміналістики Академії праці,
соціальних відносин і туризму*

МЕДИЧНІ СТАНДАРТИ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ

В умовах реформування сфери охорони здоров'я перед Україною стоїть нагальне завдання удосконалити нормативно-правову базу у сфері охорони здоров'я, привести її відповідно до вимог міжнародно-правових актів, зокрема до міжнародно-правових стандартів у сфері охорони здоров'я.

Міжнародний стандарт обов'язково виражається у міжнародно-правових нормах, які розвивають і конкретизують принципи поваги до людини не лише у сфері охорони здоров'я (тобто права пацієнтів, діяльність медичних працівників), але також і в інших сферах життєдіяльності.

Стандарт, у широкому розумінні – це зразок, еталон, модель, що приймається за вихідний для порівняння з ним інших об'єктів [1, с. 785]. Стандарт – це визначення очікуваної (отримуваної) якості, утверджена модель, яка є основою процесу оцінки [2, с. 36], документ, що складений у результаті консенсусу спеціалістів, схвалений спеціалізованою організацією і спрямований на досягнення оптимального ступеню впорядкованості у даній сфері [3, с. 3].

У ринковій економіці стандартизація виконує три основні функції: економічну – оптимізація витрат фінансових ресурсів держави на охорону здоров'я населення та сприяння їх ефективному використанню; соціальну – включення у стандарт показників якості об'єкта стандартизації, які сприяють поліпшенню якості медичної та фармацевтичної допомоги з урахуванням сучасного рівня розвитку науки; комунікативну – досягнення взаєморозуміння в суспільстві через обмін інформацією, вираженою стандартними термінами єдиними правилами діяльності, єдиним трактуванням понять.

Щодо охорони здоров'я, то крім визначення самого стандарту, що залежить від його напрямку, рівня і об'єму, неабияке значення мають аспекти і показники якості цього стандарту. Стандарти в охороні здоров'я визначають як і що діагностувати або лікувати, як організовувати профілактичний огляд, яким повинен бути

результат тощо. Основною метою розробки стандартів в охороні здоров'я, як зазначає В. Якубов'як, є: охорона і зміцнення здоров'я населення; захист прав людини (пацієнта); підвищення якості життя суспільства за допомогою зміцнення служб охорони здоров'я; розробка законів у сфері охорони здоров'я; забезпечення соціального прогресу [3, с. 3]. Основними об'єктами стандартизації в охороні здоров'я є: права і обов'язки населення і медичних працівників, медична інформація і звітність, управління та організація охорони здоров'я, кадри, освіта, лікарські засоби, медичні послуги та ін.

Ознаками стандартів у сфері охорони здоров'я є: обґрунтованість з наукового, практичного і технічного поглядів; реальність стандарту, тобто об'єм медичної допомоги, вимоги до якості медичного обслуговування, що містяться у стандартах і надаються кожному пацієнту повинні визначатись з урахуванням реальних умов у вітчизняній охороні здоров'я як фінансового, так і кадрового, матеріально-технічного, освітнього; надійність, тобто складений відповідно до принципів науково обґрунтованої медичної практики; наявність єдності думок висококваліфікованих лікарів щодо визначення стандартів; чітка визначеність, тобто стандарт має бути описаний за допомогою точних формальних визначень, розписано хто конкретно і яку частину стандарту забезпечує тощо; дієвість, тобто необхідно проводити періодичний аналіз і перегляд раніше встановлених стандартів і розробити механізм забезпечення або стимулювання виконання встановлених стандартів.

Міжнародний стандарт у сфері охорони здоров'я має багатоаспектний характер і регламентується разом з регулюванням відносин у галузі охорони навколишнього природного середовища, контролю санітарно-епідемічної ситуації, якості продукції, що випускається, та інших чинників, які впливають на фізіологічну і психологічну «якість життя людини».

Підсумовуючи, підкреслимо, що до міжнародно-правових стандартів у сфері охорони здоров'я належать міжнародні акти та документи, що відповідають таким ознакам: стосуються прав людини у сфері охорони здоров'я та питань, пов'язаних із громадським здоров'ям; закріплені в міжнародних універсальних документах; фіксують мінімальний «стандарт» – зміст чи обсяг прав людини та позитивні зобов'язання держав. Прикладами таких стандартів у

сфері охорони здоров'я є Люблінська хартія з реформування охорони здоров'я [4], Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта [5], Міжнародні медико-санітарні правила [6].

Окрім міжнародно-правових стандартів у сфері охорони здоров'я існують галузеві медичні стандарти. Першою галузевою розробкою медичних стандартів у системі охорони здоров'я країни були «Тимчасові галузеві уніфіковані стандарти медичних технологій діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги дорослому населенню в лікувально-профілактичних закладах України та Тимчасові стандарти обсягів діагностичних досліджень, лікувальних заходів та критерії якості лікування дітей» [7].

Наразі державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії регламентовані Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [8]. У ст. 14-1 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» перелічені галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я. Окрім цього, вказано, що галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я є і «інші норми, правила та нормативи, передбачені законами, які регулюють діяльність у сфері охорони здоров'я», а також наголошено, що «додержання стандартів медичної допомоги (медичних стандартів), клінічних протоколів, табелів матеріально-технічного оснащення є обов'язковим для всіх закладів охорони здоров'я, а також для фізичних осіб-підприємців, що провадять господарську діяльність з медичної практики» [9].

Отже, сьогодні дотримання ратифікованих Україною міжнародних стандартів у сфері охорони здоров'я є метою і програмною настановою для успішного реформування сфери. Утім варто пам'ятати, що досвід розвитку західноєвропейських країн, їхні високі стандарти у сфері охорони здоров'я здебільшого забезпечені матеріальними цінностями, а відтак, не можуть бути у незмінному вигляді перенесені на український ґрунт без адаптації до наших традицій і реалій.

Список бібліографічних посилань

1. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. 2-ге, вид., виправ. і допов. Київ : УРЕ, 1985. 966 с.
2. Ступаков И. Н., Елисеєв М. Б., Самородская И. В. Значение медико-экономических стандартов в организации системы здравоохранения. *Проблемы стандартизации в здравоохранении*. 2002. № 4. С. 36–38.

3. Якубовяк В. Международный опыт стандартизации в здравоохранении. *Проблемы стандартизации в здравоохранении*. 2002. № 4. С. 3–5.

4. Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта : від 01.10.1981 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990_016 (дата звернення: 25.04.2020).

5. Міжнародні медико-санітарні правила (2005 р.) : від 23.05.2005 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/897_007 (дата звернення: 25.04.2020).

6. Про затвердження Тимчасових галузевих уніфікованих стандартів медичних технологій діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги дорослому населенню в лікувально-профілактичних закладах України та Тимчасових стандартів обсягів діагностичних досліджень, лікувальних заходів та критеріїв якості лікування дітей : Наказ МОЗ України від 27.07.1998 № 226 // *Zakon online* : сайт. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/85122_534832 (дата звернення: 25.04.2020). Втратив чинність.

7. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення: 25.04.2020).

8. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 25.04.2020).

Одержано 30.04.2020

УДК 343.359.8

Олексій Михайлович Нестеренко,
аспіранта Дніпропетровського державного